

abstrahit ab angelico, humano, & divino; & sub priori consideratione non habere appetitum innatum ad visionem beatificam, bene tamen sub posteriori; sicut talpæ (inquit) secundum ultimam differentiam repugnat videre, quamvis sub ratione communis animalis, exigit habere potentiam visivam. Quam doctrinam probabilem reputat Martinez 1.2. quæst. 3. art. 8. dub. 2. conclus. 7. illamque ex professo docet Herrera in manuscriptis tractatus de visione beata. Verum illa non placet aliis Thomistis, & hac ratione potest breviter confutari: Quod convenit positivè gradui communis, transcendentis, aut genericis, nequit repugnare specifico, cum omnia essentialia generis descendant ad speciem; quare ratio animalis non potest contrahi per differentiam aliquam, cui repugnet sentire, nec substantia per aliquid cui repugnet esse per se: Ergo si appetitus innatus in claram Dei visionem, repugnat gradui specifico intellectus humani, non potest convenire conceptioni communis intellectus ut sic. Unde ad exemplum de talpa respondeo, vel rationem animalis non exigere positivè potentiam visivam, sed permisive solū, in aliquibus suis inferioribus: vel si ad illam positivè inclinet, non repugnare talpæ videre, secundum suam essentialis differentiam, sed solū ratione alicujus indispositionis organi accidentalis.

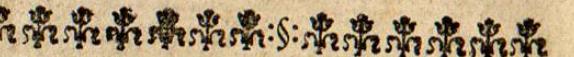
33. Nec contra primum obstat, si dicas, talpam dici privativè cœcum: Sed privatio est carentia formæ debitæ: Ergo potentia visiva illi debetur: At non secundum rationem differentialē: Ergo secundum rationem genericam. Respondet enim, non esse rigorosam privationem, sed latè acceptam, ad quam sufficit, potentiam visivam deberi gradui genericis animalis, non secundum se, sed solū in aliquibus suis inferioribus.

34. Colligitur tertio, ex viribus naturæ non posse dari in homine appetitum elicitorum efficacem ad claram Dei visionem, sed inefficacem duntaxat & conditionatum.

35. Prima pars probatur: Appetitus elicitorum efficac est ille qui fertur in bonum propriis viribus & ex vi illius desiderij consequibile: Sed visionem beatam non possumus asequi viribus naturæ, ut in prima conclusione ostendimus: Ergo nec habere ad illam viribus naturæ appetitum elicitorum efficacem. Secunda verò constat ex discrimine quod inter appetitum efficacem & inefficacem reperiatur: ille enim fertur in bonum ut actu asequibile, & per certa media obtainendum; iste verò fertur in bonitatem rei absolute & nudè consideratam, unde appetitus inefficac & conditionato impossibilitas appeti possunt, sicut plures appetunt semper vivere, habere divitias infinitas, & alia hujusmodi. De hoc appetitu inefficaci & conditionato intelligi debet quod ait S. Thomas h̄c art. 1. nempe inefficac homini naturale desiderium cognoscendi causam cum intuetur effectum. Nec obstat si dicas, S. Doctorem ex tali appetitu probare possilitatem visionis beatificæ: ex appetitu autem inefficaci & conditionato, non concludi possilitatem rei appetitæ, cum hujusmodi appetitus s̄pè ad impossibilita feratur. Respondet enim, quod licet appetitus inefficac metaphysice possit frustrari, moraliter tamen non potest, quando in tot sapientibus reperiatur, quos in judicio prædictum appetitum regulante, unanimiter falli, moraliter impossibile est, quamvis non metaphysice. Unde ratio D. Thomæ demonstrativa non est, sed solū quædam congruentia: Mysteria enim nostra

SECUNDUS.

fidei non possunt demonstrari, sed probabili tantum congruentia suaderi. Hoc pacto idem S. Doctor infra quæst. 27. Verbi divini processionem probabiliter ostendit, ex eo quod omne intelligentia productum in se Verbum & conceptionem rei intellectæ. Et 3. p. quæst. 1. art. 1. probat incarnationem Verbi divini ex ratione summi boni, cui connaturale est se summo modo communicare.

CAPUT II.

De specie ad visionem beatificam concurrente.

1. **D**ico primò, Deum non videri à beatis, mediante aliqua specie impressa creatam; imò talem speciem esse impossibilem.

Prima pars hujus assertionis est contra Aegidium à presentatione Augustinianum, qui nedum affirmat, talem speciem de facto dari, verum etiam non posse sine illa Deum clarè videri. Oppositum docent communiter alij Theologi, cùm S. Thoma, cùjus doctrina (ut ait Aegidius Romanus, ejusdem ordinis S. Augustini, in suo defensorio art. 1.) divinitus fuit inspirata, & cœlesti revelatione confirmata. Nihilominus probatur hæc pars ratione fundamentali: Ideò requiritur species in intellectu creato ad cognoscendum aliquod objectum, quia illud, vel non est praesens, aut unitum ipsi intellectui, vel non est intelligibile, propter suam materialitatem; unde in Angelo non datur species impressa accidentalis, ad sui cognitionem, quia ejus substantia, cùm sit intimè praesens ac unita ejus intellectui, & omnino immaterialis, supplet vices speciei, ut ostendemus in Tractatu de Angelis cap. 7. Atqui Deus est summè immaterialis, subindeque perfectissimo modo intelligibilis, & intimè praesens ac unitus intellectui beatorum: Ergo non videtur à Beatis, mediante aliqua specie impressa creatam, sed ipsa divina essentia immediatè per seipsum supplet vices speciei. Et certè si lux creata & corporea non videtur ab oculo per ullam speciem, quia seipsa visibilis est, & oculo intimè praesens; multò magis lux incrieta & incorporeæ divinæ essentiae, seipsa videtur à Beatis, & non mediante aliqua specie creatam.

2. Eadem ratione probatur primò secunda pars conclusionis, quæ asserit talem speciem esse impossibilem: Species enim est vicaria objecti, & forma per se ordinata ad supplendum defectum aliquem ex parte illius, nimirum vel proportionis cum potentia, vel unionis cum illa: At repugnat Deo defectus proportionis cum intellectu illustratio lumine glorie, vel unionis cum illo, ut de se patet: Ergo repugnat species per se ad aliquem ex his defectibus supplendum ordinata.

3. Probatur secundò eadem pars ratione quam habet S. Thomas quæst. 7. art. 1. Effectus formalis speciei impressæ est reddere objectum proximè intelligibilem: Sed repugnat Deum fieri proximè intelligibilem, per aliquam formam creatam & à se distinctam; cùm sit per se intelligibilis, imò & sua intelligibilitas, utpote summe immaterialis; sicut ex eo quod sit sapiens per seipsum, imò & sua sapientia, repugnat fieri sapientem per sapientiam creatam: Ergo repugnat dari speciem impressam creatam, Deum ut est in se representantem.

4. Probatur tertio alia ratione D. Thomæ h̄c art. 2. quæ potest sub hac forma proponi: Species

&

DEVISIONE DEI.

25

& objectum debent in eodem gradu immaterialitatis constitui: Sed nulla forma creata, vel creatilis, potest esse ejusdem immaterialitatis cum Deo; alioquin esset actus purus & suum esse per essentiam, sicut Deus: Ergo nulla forma creata, vel creatilis, potest habere rationem speciei impressæ, Deum quidditatè representantis.

8. Dico secundò: repugnat etiam dari in visione beatifica verbum seu speciem expressam creatam.

Hæc conclusio sequitur manifestè ex fundamentis in precedentibus statutis: cùm enim species expressa sit perfectior & actualior similitudo objecti, quam impressa, & illud ipsum quod representat species impressa in actu primo, representat expressa in actu secundo; si prima debet esse ejusdem immaterialitatis cum objecto, & habere cum illo similitudinem & convenientiam specificam, saltem in esse intentionalis & intelligibili, multò magis id debet habere secunda. Unde si implicet dari speciem impressam creatam; representativam Dei ut est in se, cùd nulla forma creata possit esse ejusdem immaterialitatis cum illo, nec ei perfectè assimilari, seu habere cum illo similitudinem & convenientiam specificam in esse intentionalis & intelligibili; à fortiori repugnat dari species expressam creatam representantem quidditatè Deum. Addo quod, Deus, cùm sit actus purus in ordine intelligibili, est sua intelligibilitas, non solù in actu primo, & per modum objecti motivi, sed etiam in actu secundo, & per modum objecti terminativi: Ergo sicut essentia divina non potest fieri proximè intelligibilis per aliquam speciem impressam creatam, ita nec actu intellectæ, per verbum à Beatis expressum, & ab illis productum.

9. Objicies primò contra primam conclusionem: De ratione speciei intelligibili est inhærente intellectui, ipsumque informare: Sed hoc, cùm involvat imperfectionem, essentia Dei convenire nequit: Ergo illa non potest gerere vices speciei in visione beatifica, subindeque in illa datur species aliqua impressa creata.

10. Huic objectioni dupliciter responderi potest, primò negando absolutè Majorem: nam essentia divina, respectu intellectus divini, est vera species intelligibilis, & tamen illi non inhæret, nec illum informat. Item substantia Angeli (ut tenet communior Theologorum sententia) est species impressa, quæ seipsum intelligit, & tamen non inhæret, sed per se subsistit. Unde egregie observat Caietanus h̄c art. 2. quod specie impressæ tria per accidens, & totidem per se competere possunt. Primum quod competit per accidens, est quod sit secundum suum esse naturale substantia, vel accidens, subindeque quod inhæret vel per se subsistat; in Angelo enim, ut dicemus, respectu cognitionis sui, est substantia, in nobis est accidens. Secundum, quod habeat esse naturale, vel intentionale: in Deo enim & Angelo, respectu cognitionis sui, habet primum, in nobis secundum. Tertium per accidens est, quod sit idem in esse naturali cum potentia, vel ab ea distinta. Primum autem quod per se competit speciei, est ut sit formalis similitudo sui objecti, & idem cum illo in esse intentionalis & representativo. Secundum, ut gaudeat tanta immaterialitate, quantâ ipsum objectum. Tertium, ut sit idem cum intellectu, secundum esse intelligibile.

11. Secundò responderi potest, quod licet essentia divina non possit gerere vices causæ formalis in esse naturali & entitativo, bene tamen

C in

I. Pars.

in esse intentionalis & intelligibili: cum enim forma physica, qualis est lumen gloriae, se teneat ex parte subjecti, tanquam ipsum perficiens, limitatur & contrahitur ab eo, ipsique subordinatur, & ab eo dependet. Econtra vero forma intelligibilis, cum non se teneat ex parte subjecti, sive intellectus, sed objecti, tanquam ejus similitudo, non subordinatur subjecto, ut intelligibilis est, nec ab eo contrahitur aut limitatur; ut patet in specie representante naturam humana, quae licet in esse entitativo, in quantum scilicet est accidentis, contrahatur sive individuatur a suo subjecto, tam in esse representativo, est aquae universalis ac natura humana, ut potest nullum determinare ex singularibus representans, sed naturam ipsam secundum totam suam universalitatem. Est etiam alia disparitas inter formam naturalem & intentionalem, consistens in eo quod, cum forma naturalis ad hoc tendat, ut ex sui unione cum materia fiat unum completum, debet necessariò esse aliquid incompletum; forma vero intelligibilis, quia contra non ordinatur ad componendum ex sui unione cum intellectu unum tertium, sed tantum ad ipsum perficiendum & complendum, idque tantò melius fiat, quanto completiō & actualiō est forma, ipsum perficiens & complens, species intelligibilis potest esse forma totalis & completa, & consequenter essentia divina vices ejus gerere, licet nequeat minus formae naturalis praestare.

12. Objecies secundò: Species impressa necessaria ad videndum Deum ut est in se, potest esse finita: Ergo & creata. Consequenter patet, Antecedens probatur. Ad effectum finitum non exigit virtus infinita: Sed visio beatifica, ad quam species impressa ut virtus concurrit, est quid finitum: Ergo non exigit speciem infinitam.

13. Confitatur: Ad representandum infinitum objectum, finito modo, non requiritur infinitas in specie representante: Sed species quiditativa Dei, non representaret illum infinito modo, & comprehensivè, quia illum representaret intellectui finito: Ergo non deberet esse infinita.

14. Ad objectionem respondeo negando Antecedens, & ad ejus probationem, distingo Majorem: Ad effectum finitum non requiritur virtus infinita, si illa se teneat ex parte potentiae, concedo Majorem. Si se teneat ex parte objecti, per modum similitudinis illius, nego Majorem universaliter sumptam; si enim illud objectum sit infinitum, sicut Deus, debet illa similitudo esse ejusdem naturæ cum illo in esse intelligibili, & convenire cum eo in esse entitativo quoad gradum immaterialitatis, subindeque esse infinitæ perfectionis, ut constat ex supra dictis. Vel secundò distingo Majorem: Ad effectum finitum non requiritur virtus infinita, per se primò, transeat Major: per se secundò, nego Majorem, & concessa Minor, distinguatur pariter consequens. Sicut ergo Authores qui censem peccatum mortale in ratione offensa continere malitiam extrinsecè tantum & objective infinitam, dicunt illud per se primò solùm exigere satisfactionem simili infinitate, extrinseca nempè, gaudentem: quia tamen repugnat dari satisfactionem quæ infinitatem habeat, nisi a persona infinita procedat; & eo ipso quod procedat a persona infinita, non potest non gaudere infinitate extrinseca, idèo per se secundo infinitatem extrinsecam in satisfactione exposcere. Ita similiter dico, quod etsi visio beatifica

per se primò solùm requirat speciem impressam objecti infiniti; quia tamen omnino repugnat, talēm speciem dari, quin sit in seipso intrinsecè infinita, ut potest ejusdem perfectionis & immaterialitatis cum illo, petit, saltem per se secundò, in specie infinitatem extrinsecam.

15. Ad confirmationem, concessa Majori, nego Minorem; repugnat enim dari speciem impressam representantem Deum quidditativè, quæ ipsum non representet infinito modo, & comprehensivè; cum enim esset ejusdem immaterialitatis cum Deo, & cum illo identificata, saltem in esse intentionalis & intelligibili, ei repugnaret finito modo Deum representare, subindeque illum comprehendenderet.

16. Objecies tertio contra secundam conclusionem: D. Thomas 1. p. quæst. 27. art. 1. ait quod omne intelligens, eo ipso quod intelligit, format verbum: Ergo censem beatos in visione beatifica verbum producere.

17. Respondeo D. Thomam non loqui de omnibus supposito intelligenti, per distributionem completam ex parte intellectionum, sed per distributionem accomodam; ita ut sensus sit, omne suppositum intellectuale, in aliqua intellectione format verbum. Ex quo infert, etiam suppositum intellectuale increatum, nempe Deum, in aliqua sui cognitione verbum producere. Quæ illatio, licet non sit demonstrativa, est tamen probabilis; mysteria enim nostræ fidei, inter quæ præcipuum tenet locum productio Verbi Divini, non possunt evidenter demonstrari, sed probabiliter tantum & congruerter suaderi.

18. Objecies quartò: Verbum non distinguitur ab intellectione: Sed in beatis necessariò datur intellectio creata, & ab ipsis producta: Ergo & verbum creatum. Minor constat, Major probatur: intellectio & verbum habent eundem effectum formalem, nempe reddere intellectum intelligentem in actu secundo: Ergo non distinguuntur.

19. Respondeo negando Majorem, verbum enim est terminus intellectionis, non vero ipsa intellectio, ut docent nostri Thomistæ in Philosophia. Ad probationem in contrarium dico, quod licet intellectio & verbum reddant intellectum intelligentem in actu secundo, diversimodè tamen id præstat; intellectio enim reddit intellectum intelligentem in actu secundo, per modum operationis, sicut calefactio reddit calorem calcacentem; verbum autem id præstat, per modum termini producti per intellectionem, & tanquam medium in quo ipsa intellectio, ut contemplatio, speculatur objectum.

20. Dices, si intellectio & verbum inter se comparentur per modum actionis, & termini per eam producti, sequitur in visione beatifica dari verbum per ipsam productum, cum repugnet dari actionem sine termino à se distincto & per illam productum. Unde amor beatificus producit terminum, qui vocatur impulsus, & Pater aeternus format Verbum in cognitione notionali essentiæ, quidni ergo pariter beati in illius visione & cognitione verbum producent?

Respondeo negando sequelam, & ad ejus probationem dico cum S. Thoma 1. contra Gent. cap. 100. quod licet habere terminum à se productum, sit de ratione actionis transuentis, quæ non est propter se, sed propter suum terminum, ut calefactio propter calorem à se productum, non tamen de ratione actionis immanens;

tis; licet enim hæc aliquando terminum producat, quando scilicet indiget illo, non tamen est de conceptu essentiali illius terminum productum à seipso distinctum habere; quia cum non sit propter terminum, sed potius terminus ordinetur ad ipsam, sicut patet in verbo, quod est propter intellectionem, & ut illi deserviat, solùm producit terminum, quando indiget illo; unde quia visio beatifica eo non eget (eo quod essentia divina sit intimè præsens & unita intellectui beatorum, non solùm per modum principij, sed etiam per modum termini actualis intellectionis) nullum verbum per eam producitur. Amor tamen beatificus impulsum producit, quia impulsus, qui est voluntatis terminus, non est ultima actualitas objecti amati, sed ponitur ut voluntatem complete & perfecte in objectum inclinet; unde quantumcumque perfectum sit objectum amatum, adhuc impulsus voluntatis admittitur: verbum autem ponitur ut ultima actualitas objecti intellecti, quare quando objectum est in ultima actualitate (ut contingit in visione beatifica) verbum non producitur. Pater vero aeternus format Verbum in cognitione notionali essentiæ, non ex indigentia, sed ex fecunditate; non enim illud producitur ut essentia divina intelligatur, sed quia ejus cognitio fecunda est ad intrata ad Verbi productionem.

21. Objecies ultimò: De ratiothe verbi est esse semper actu cognitum, cum sit terminus intrinsecus actualis intellectionis: Sed essentia divina non est semper & ab aeterno actu cognita, saltem ab intellectu creato: Ergo non potest habere rationem verbi seu speciei expressæ, respectu illius.

22. Respondeo essentiam divinam, quantum est de se, fuisse semper actu cognitam ab intellectu creato, id est ex se sufficientem habuisse immaterialitatem & actualitatem, ad terminandam intellectionem creatam, & visionem beatificam; non fuisse tamen de facto actu semper cognitam, defectu connotati, id est intellectus creati, qui semper & ab aeterno non fuit. Sicut personalitas divina, quantum est de se, semper terminavit humanitatem, hoc est nihil ei ex parte sui deficiebat, ut terminaret; licet de facto non semper terminaverit, ob defectum connotati, nempe humanitatis, que terminanda erat.

CAPUT III.

De necessitate luminis gloriae ad videndum Deum.

1. Certeum de fide est, intellectum creatum ad ordinaria indigere lumine gloriae ad videndum Deum; hoc enim definitur in Concilio Vienensi in Clementina *Ad nostrum*, contra Begardos & Beguinias, existimantes intellectum creatum posse naturaliter videre Deum. Ratio etiam id fudit, potentia enim quæ ex sua natura est insufficiens ad aliquem actum elicendum, indiget confortari & elevari per aliquam virtutem in se receptam: Sed intellectus creatus (ut cap. 1. ostensum est) ex se & ex sua natura insufficiens est & improprietatis ad videndum Deum ut est in se: Ergo ad hoc indiget virtute aliqua supernaturali ei superaddita, quæ lumen gloriae à Theologis appellatur. Neque valet si dicas, ad hoc sufficere essentiam divinam, unitam intellectui beatorum per modum speciei; nam species supplens vicem objecti, non dat virtutem potentiae ad illud vi-

I. Pars.

C 2 possit